

عنوان مقاله:

بازتاب آیین مهر در مکتب فتوت

محل انتشار:

پژوهشنامه نقد ادبی و بلاغت، دوره 1، شماره 2 (سال: 1391)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسندگان:

سهیلا صارمی - دانشیار پژوهشگاه علوم انسانی

اکرم نوری - کارشناسی ارشد ایران-شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران

خلاصه مقاله:

فتوت واژه‌ای عربی و در زبان فارسی به معنی جوانمردی است و فتی از نظر لغوی «جوان» است و به معنی کسی است که به کمال فطرت و آنچه کمال اوست رسیده باشد. با توجه به شواهد موجود و مقایسه فتوت در آیین مهر با فتوت پس از اسلام به نظر می‌رسد آیین جوانمردی پیش از اسلام نیز در ایران رایج بوده است. نوشیدن جام آب و نمک شبیه به مراسم مهرورزان است که در مراسمی آیینی، تازه‌واردان با نوشیدن جام شراب و خوردن نان، «مهر دین» محسوب می‌شدند. همچنین مهریان یکدیگر را «یار» و استاد خود را «مهیار» می‌نامیدند. عیاران نیز رئیس خود را «سرهنگ» می‌نامیدند و پیشوند «سر» که به معنی بزرگ و مهتر است، یادآور مهیار مهریان است. ضمن اینکه «عیار» همان یار است و بدین ترتیب ارتباط میان آنها آشکارتر می‌شود. یار در زمان ساسانیان لقبی درباری تشریفاتی بود که به دوستان و یاوران شاه اطلاق می‌شد. ویژگی‌ها و منش اسواران ساسانی، یعنی صفات شجاعت، پهلوانی، ازخودگذشتگی و پایبندی به اصول اخلاقی و ...، یادآور ویژگی‌های پهلوانی و عیاری است. آنها از محافظان و حامیان پادشاه بوده، کمر خدمت به بندگی او بسته بودند و خدمتگزاری‌شان با کمربندی که بر میان بسته بودند، مشخص می‌شد. این کمربند هم حمایل است و هم تعهد و خدمت‌گزاری را نشان می‌دهد. بعد از اسلام، فتوت و عیاری به دو گروه جداگانه تقسیم می‌شود: سلحشوری و جنگجویی را در عیاران، و صفات پارسایی و نیک‌کرداری را در فتیان می‌یابیم. در کل می‌توان گفت جوانمردی این گروه‌ها بعد از اسلام به صورت صفاتی با معانی پارسایی، سخاوت، ایثار و شجاعت در می‌آید که البته هر دو گروه یعنی عیاران از اصول اخلاقی و فتیان از جنگاوری و سلحشوری بهره داشتند.

کلمات کلیدی:

آیین مهر، میترا، آیین فتوت، فتی و فتوت نامه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1212107>

